

**ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์
ของเด็กวัยก่อนเรียนของผู้ดูแลหลัก**
**Factors Related to Preschool Children Emotional Quotient
Promoting Practices Among Primary Caregivers**

ชนิชา	ไชยตันเทือก *	Chanicha	Chaitonthueg *
พิมพารณ	กลั่นกลิ่น **	Pimpaporn	klunklin **
มาลี	เอื้ออำนวย **	Malee	Urharmnuay **

บทคัดย่อ

การปฏิบัติการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ให้แก่เด็กวัยก่อนเรียน จะช่วยให้เด็กแสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม และมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่น การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาหาความสัมพันธ์เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัยก่อนเรียนของผู้ดูแลหลัก ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ดูแลหลัก และการสนับสนุนทางสังคม คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงคือผู้ดูแลหลักของเด็กวัยก่อนเรียน อายุ 3-5 ปี ที่เข้ารับบริการที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขนาดใหญ่ในจังหวัดนครพนม 4 แห่ง จำนวน 85 ราย เก็บข้อมูลตั้งแต่เดือนมกราคม ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2561 เครื่องมือที่ใช้ในวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กและผู้ดูแลหลัก แบบสอบถามการรับรู้ของผู้ดูแลเกี่ยวกับการได้รับการช่วยเหลือสนับสนุนทางสังคม และแบบสอบถามการปฏิบัติของผู้ดูแลหลักในการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัย 3-5 ปี วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา สถิติสัมพันธ์สหสัมพันธ์แบบไคยเรียม และสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของสเปียร์แมน

ผลการศึกษาพบว่า

1. ผู้ดูแลหลัก ร้อยละ 80.00 มีค่าเฉลี่ยของคะแนนการปฏิบัติในการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัยก่อนเรียนโดยรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X}=3.35$, S.D.=0.34)
2. ระดับการศึกษา และรายได้ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติของผู้ดูแลหลักในการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัยก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=.289$, $r=463$, $p<.01$ ตามลำดับ)
3. การสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติของผู้ดูแลหลักในการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัยก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=.291$, $p<.01$)

ผลการศึกษาในครั้งนี้สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับพยาบาลในการวางแผนทางส่งเสริม และให้การสนับสนุนทางสังคมเพื่อให้ผู้ดูแลหลักได้ปฏิบัติการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ให้เด็กวัยก่อนเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การปฏิบัติการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ เด็กวัยก่อนเรียน ผู้ดูแลหลัก ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง

---

* นักศึกษามหาบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Graduate student, Faculty of Nursing, Chiang Mai University, c.chaitonthueg@gmail.com
** รองศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
** Associate Professor, Faculty of Nursing, Chiang Mai University
วันที่รับบทความ 16 ตุลาคม 2560 วันที่แก้ไขบทความ 4 มิถุนายน 2561 วันที่ตอบรับบทความ 26 ตุลาคม 2561

Abstract

Emotional intelligence promoting practices to preschool children could help children express emotion and interaction with others. The purposes of this descriptive correlational study were to explore preschool children's emotional quotient promoting practices among primary caregivers and related factors, personal factors of primary caregivers and social support. The samples, selected by purposive sampling, included 85 primary caregivers of preschool children aged 3-5 years who received care at the four large child development centers at Nakhon Panom Province. Data were collected from January to March 2018. The research instruments consisted of the Demographic Questionnaire of Child and Primary Caregivers, the Caregiver's Perceived Help and Social Support Questionnaire, and the Primary Caregivers' Practice on Promoting Emotional Intelligence of Children Aged 3-5 years old Questionnaire. Data were analyzed using descriptive statistics, Biserial correlation coefficient, and Spearman rank correlation coefficient.

The results revealed that:

1. Eighty percent of primary caregivers had a mean score of preschool's emotional intelligence promoting practice at a high level ($\bar{X}=3.35$, S.D. = 0.34).
2. Education level and income had a statistically significant positive correlation with primary caregivers' practice in promoting preschool children's emotional intelligence ($r=.289$, $r=.463$, $p<.01$, respectively)
3. Social support had a statistically significant positive correlation with primary caregivers' practice in promoting preschool children's emotional intelligence ($r=.291$, $p <.01$)

The results of this study can be used by nurses as baseline information in planning for promotion and providing social support to primary caregivers so that they can proceed emotional intelligence promoting practices for preschool children effectively.

Keywords: *Emotional quotient promoting practices, Preschool children, Primary caregivers, Factors related*

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากนโยบายในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ที่ได้จัดทำบนพื้นฐานของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) มียุทธศาสตร์ในการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตและมีสุขภาวะที่ดี โดยเริ่มวางรากฐานการพัฒนาคนตั้งแต่กลุ่มเด็กปฐมวัยให้มีสุขภาพกายใจที่ดี มีทักษะทางสมองในการเรียนรู้ ทักษะทางสังคม และทักษะชีวิตเพื่อให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ

การส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยจึงมีความสำคัญกับการวางรากฐานของชีวิต จากการสำรวจพัฒนาการเด็กอายุ 3-5 ปี ในปี พ.ศ. 2559 พบว่าเด็กมีพัฒนาการไม่เป็นไปตามเกณฑ์ร้อยละ 20.60 เมื่อพิจารณาทางด้านพบว่า มีพัฒนาการด้านอารมณ์และสังคมไม่เป็นไปตามเกณฑ์ร้อยละ 25.60 (National Statistical Office, 2016) ดังนั้นจึงควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก โดยเฉพาะด้านอารมณ์และสังคม ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ให้เหมาะสมกับวัยและพัฒนาเป็น

ผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพต่อไป

เด็กวัยก่อนเรียนจะเรียนรู้พฤติกรรมในการจัดการกับอารมณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละสถานการณ์ เด็กจะรับรู้และเริ่มเข้าใจในอารมณ์ที่แสดงออกมา ทั้งทางสีหน้า ลักษณะท่าทาง และคำพูด (Gerber, Wilks, & Erdie-Lalena, 2010) อีกทั้งเด็กในวัยนี้จะมีความอยากรู้ อยากเห็น ช่างซักถาม ชอบลอง ชอบริเริ่มทำกิจกรรมต่างๆ มีความสัมพันธ์กับบุคคลที่บ้าน และโรงเรียน (Erikson, 1982) ทำให้มีพัฒนาการทางสังคมที่เพิ่มขึ้น ซึ่งพัฒนาการด้านอารมณ์และสังคมในเด็กวัยก่อนเรียนนั้นมีความสำคัญต่อการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัยก่อนเรียน (Denham, Zinsser, & Bailey, 2011)

ความฉลาดทางอารมณ์ เป็นความสามารถทางอารมณ์ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นโดยรู้จักอารมณ์ตนเอง และผู้อื่น มีความเห็นใจผู้อื่น อดทนรอคอย มีน้ำใจ รู้จักให้ รู้จักแบ่งปัน รู้ว่าตนเองผิดและยอมรับผิด มีความกระตือรือร้น สนใจใฝ่รู้ ปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง และพร้อมที่จะทำให้ตนเองมีความสุข โดยมีความพึงพอใจ อบอุ่นใจ และสนุกสนานร่าเริง ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านดี ด้านเก่ง และด้านสุข (Department of Mental Health, 2014) องค์ประกอบเหล่านี้จะช่วยให้เด็กวัยก่อนเรียนมีคุณลักษณะพื้นฐานที่สำคัญในการเป็นบุคคลที่มีความฉลาดทางอารมณ์ที่เหมาะสม และเติบโตไปเป็นผู้ใหญ่ที่ประสบความสำเร็จในชีวิต (Department of Mental Health, 2016)

เด็กวัยก่อนเรียนที่มีพัฒนาการด้านอารมณ์ และสังคมไม่สมวัย อาจส่งผลกระทบต่อความฉลาดทางอารมณ์ และส่งผลกระทบต่อเรื่องไปจนกระทั่งเด็กอยู่ในวัยเรียนได้ จากการสำรวจความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัยเรียนอายุ 6-11 ปี ในปี พ.ศ. 2554 พบว่า เด็กไทยมีคะแนนความฉลาดทางอารมณ์โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ และพบว่าเด็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีคะแนนต่ำที่สุด มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 44.04 คะแนน (Department of Mental Health, 2012) ถึงแม้ว่าในปี พ.ศ. 2559 คะแนนความฉลาดทางอารมณ์โดยเฉลี่ยของเด็กไทยวัยเรียนเพิ่มสูงขึ้น แต่ยังมีเด็กถึงร้อยละ 22.90

ที่ควรได้รับการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์มี 3 ด้าน คือ ด้านดี ด้านเก่ง และด้านสุข ที่มีปัญหาหนักที่สุดคือ ด้านเก่ง (Department of Mental Health, 2016)

ความฉลาดทางอารมณ์เป็นทักษะที่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ผ่านวิธีการเลี้ยงดูเด็ก โดยผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการปฏิบัติส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ให้แก่เด็กวัยก่อนเรียนนั้นคือผู้ดูแลหลัก (Sriwongpanich, 2014) ซึ่งส่วนใหญ่แล้วผู้ดูแลหลักของเด็กเป็นมารดา (Nanthamongkolchai, 2015) แต่อย่างไรก็ตามบริบทของสังคมไทยในปัจจุบันบิดามารดาต้องย้ายถิ่นฐานไปทำงานต่างถิ่นส่งผลให้เด็กไม่ได้อาศัยอยู่ร่วมกับบิดามารดาโดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีเด็กที่ไม่ได้อาศัยอยู่ร่วมกับบิดามารดามากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 33.20 (National Statistical Office, 2016) ทำให้บุคคลอื่นในครอบครัว เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย ต้องทำหน้าที่เป็นผู้ดูแลเลี้ยงดูเด็ก ดังนั้น ผู้ดูแลหลักทั้งบิดามารดา ปู่ ย่า ตา ยาย จึงเป็นผู้ที่มีความสำคัญในการปฏิบัติส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ให้กับเด็กวัยก่อนเรียน เพื่อให้มีความฉลาดทางอารมณ์ที่เหมาะสม

การปฏิบัติส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัยก่อนเรียน เป็นการกระทำที่ผู้ดูแลหลักปฏิบัติต่อเด็กวัยก่อนเรียนในการพัฒนาทักษะความฉลาดทางอารมณ์ เพื่อให้เด็กมีความฉลาดทางอารมณ์เหมาะสมตามอายุของเด็ก การปฏิบัติส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ ของเด็กวัยก่อนเรียนตามแนวคิดของกรมสุขภาพจิต (Department of Mental Health, 2014) ประกอบด้วยการปฏิบัติส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ใน 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านดี คือ การปฏิบัติส่งเสริมให้เด็กรู้จักอารมณ์ตนเอง การปฏิบัติส่งเสริมให้มีน้ำใจต่อผู้อื่น และการปฏิบัติส่งเสริมให้รู้จักผิด 2) ด้านเก่ง คือ การปฏิบัติส่งเสริมให้เด็กมีความกระตือรือร้น การปฏิบัติส่งเสริมให้มีการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง และการปฏิบัติส่งเสริมให้กล้าพูดกล้าบอก และ 3) ด้านสุข คือ การปฏิบัติส่งเสริมให้เด็กมีความสุข การปฏิบัติส่งเสริมให้มีความอบอุ่นใจ

และการปฏิบัติส่งเสริมให้มีความสนุกสนานร่าเริง (Department of Mental Health, 2016)

การสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย พ.ศ. 2559 (National Statistical Office, 2016) โดยการติดตามผู้ดูแลเด็กอายุ 3-5 ปี ในการปฏิบัติกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สามารถส่งเสริมให้เด็กมีความฉลาดทางอารมณ์ในองค์ประกอบด้านดีและด้านสุข ได้แก่ กิจกรรมการอ่านหนังสือหรือดูสมุดภาพร่วมกับเด็ก การเล่านิทานให้เด็กฟัง การร้องเพลงร่วมกับเด็ก การพาเด็กออกไปนอกบ้าน การเล่นกับเด็ก และใช้เวลาร่วมกับเด็ก พบว่าในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มารดามีการปฏิบัติกิจกรรมอย่างน้อย 4 กิจกรรม จาก 6 กิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 50.80 ซึ่งมีสัดส่วนในการปฏิบัติกิจกรรมต่ำกว่าภูมิภาคอื่นๆ และการศึกษาการปฏิบัติเพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัยก่อนเรียน พบเฉพาะการศึกษาของ Sarakorn, Chotibang, and Urhamnuay (2020) ที่ศึกษาความรู้และการปฏิบัติของผู้ดูแลหลัก เพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตภาคเหนือตอนบน ผลการศึกษา พบว่าผู้ดูแลหลักมีการปฏิบัติเพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีอายุ 3-5 ปี โดยรวมอยู่ในระดับสูง แต่ยังมีบางกิจกรรมที่ผู้ดูแลหลักส่งเสริมได้เพียงบางครั้งหรือไม่ได้ปฏิบัติเลย คิดเป็นร้อยละ 28.90 เช่น การบอกความรู้สึกและอารมณ์ของตนเองให้เด็กรับรู้ การบอกให้เด็กทราบถึงอารมณ์ของเด็กที่กำลังเกิดขึ้น การสอนให้เด็กเรียกชื่ออารมณ์ตนเอง การบอกให้เด็กสงบหรือหยุดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เป็นต้น แสดงให้เห็นว่าผู้ดูแลหลักยังมีการปฏิบัติการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ที่ไม่ครบถ้วน อีกทั้งเป็นการศึกษาในเขตภาคเหนือตอนบนเท่านั้น ซึ่งการปฏิบัติการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของผู้ดูแลหลักมีความเหมาะสมหรือไม่ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ

การทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมาพบว่าปัจจัยที่อาจเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการส่งเสริมความฉลาดทาง

อารมณ์ของเด็กวัยก่อนเรียนของผู้ดูแลหลัก ได้แก่ ปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอก (Department of Mental Health, 2016) โดยที่ปัจจัยภายนอก ประกอบด้วย การสนับสนุนทางสังคม และปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ดูแล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ แต่ปัจจัยด้านระดับการศึกษาและรายได้ยังมีความไม่ชัดเจน กล่าวคือ มารดาที่มีระดับการศึกษาสูงจะมีการปฏิบัติส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์และสังคมของเด็ก เช่น การเล่านิทาน การร้องเพลง การเล่นกับเด็ก มากกว่ามารดาที่มีระดับการศึกษาต่ำ (Yue, Li, Shi, Kenny, & Rozelle, 2016) แต่การศึกษาของ Paladkornburi and Adsuek (2012) พบว่า ระดับการศึกษาของผู้เลี้ยงดูเด็ก ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการปฏิบัติของผู้เลี้ยงดูเด็กในการส่งเสริมพัฒนาการให้กับเด็กก่อนวัยเรียน ส่วนด้านรายได้ พบว่า รายได้มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการปฏิบัติของมารดาในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กอายุ 6 ปี (Gershoff, Aber, Raver, & Lennon, 2007) แต่การศึกษาของ Paladkornburi and Adsuek (2012) พบว่า รายได้เฉลี่ยของครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการปฏิบัติของผู้เลี้ยงดูในการส่งเสริมพัฒนาการให้กับเด็กก่อนวัยเรียน ดังนั้นปัจจัยส่วนบุคคลด้านระดับการศึกษาและรายได้ของผู้ดูแลหลักอาจมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัยก่อนเรียนของผู้ดูแลหลัก

การสนับสนุนทางสังคม เป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลซึ่งมีส่วนช่วยให้บุคคลได้รับความรัก ความผูกพัน ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ให้อาหารที่เป็นประโยชน์ต่อกัน ทำให้เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติพฤติกรรมและคงไว้ซึ่งสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี (House, 1981; Pender, 1996) การศึกษาที่ผ่านมาพบเพียงการสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมพัฒนาการและการดูแลเด็ก ดังการศึกษาของ Ensor and Hughes (2010) พบว่า การสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อน มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติในการดูแลเด็กของมารดาที่อายุน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .31, p < .01$) และการศึกษาของ Trirapattharapon (2002)

พบว่า การสนับสนุนทางสังคมจากญาติด้านอารมณ์ และด้านข้อมูลข่าวสาร มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม การปฏิบัติของมารดาในการส่งเสริมพัฒนาการด้าน อารมณ์ของเด็กวัยก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .342, r = .281, p < .01$) ดังนั้น การศึกษาในครั้งนี้ จึงศึกษาการสนับสนุนทางสังคมด้านอารมณ์ และด้าน ข้อมูลข่าวสาร ซึ่งอาจมีความเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติ การส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัยก่อนเรียนของ ผู้ดูแลหลัก

ปัจจุบันในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีการย้าย ถิ่นฐานของประชากรสูงที่สุด มารดาที่อยู่ในวัยแรงงาน มีความจำเป็นต้องทำงานในเขตเมืองใหญ่ และนำบุตร ไปให้บุคคลอื่นในครอบครัว เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย เป็นผู้ดูแล เลี้ยงดูเด็ก ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อพัฒนาการ ด้านต่างๆ ของเด็กได้ ในการศึกษาครั้งนี้ได้ศึกษาปัจจัย ส่วนบุคคลของผู้ดูแลหลัก ได้แก่ ระดับการศึกษา และรายได้ ปัจจัยการสนับสนุนทางสังคมด้านอารมณ์ และด้านข้อมูลข่าวสาร ผลการศึกษาในครั้งนี้สามารถใช้ เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับพยาบาลในการวางแผนทาง เพื่อส่งเสริม และให้การสนับสนุนทางสังคมให้แก่ผู้ดูแล หลักได้ปฏิบัติส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ให้เด็กวัย ก่อนเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการปฏิบัติส่งเสริมความฉลาดทาง อารมณ์ของเด็กวัยก่อนเรียนของผู้ดูแลหลัก
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ของผู้ดูแลหลัก และการสนับสนุนทางสังคมกับการปฏิบัติ การส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัยก่อนเรียน ของผู้ดูแลหลัก

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาการปฏิบัติ การส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัยก่อนเรียน โดยใช้กรอบแนวคิดของกรมสุขภาพจิต (Department of Mental Health, 2014) ร่วมกับการทบทวน

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยความฉลาดทางอารมณ์ ในเด็กวัยก่อนเรียนเป็นความสามารถทางอารมณ์ ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ผู้ดูแลหลักสามารถพัฒนา ทักษะความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัยก่อนเรียน ให้เหมาะสมกับวัยด้วยการปฏิบัติ การส่งเสริมความฉลาด ทางอารมณ์ใน 3 องค์ประกอบได้แก่ ด้านดี ด้านเก่ง และด้านสุข ซึ่งความฉลาดทางอารมณ์เป็นทักษะที่พัฒนา ได้จากกระบวนการเลี้ยงดู และพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง โดยปัจจัยที่อาจเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติ การส่งเสริม ความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัยก่อนเรียน ได้แก่ ปัจจัย ส่วนบุคคลของผู้ดูแลหลัก ประกอบด้วย ระดับการศึกษา และรายได้ และปัจจัยด้านการสนับสนุนทางสังคม จากการทบทวนวรรณกรรม ประกอบด้วย การสนับสนุน ด้านอารมณ์ และด้านข้อมูลข่าวสาร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาหาความ สัมพันธ์ (descriptive correlational design) เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติ การส่งเสริม ความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัยก่อนเรียนของผู้ดูแล หลัก ประกอบด้วย ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ดูแลหลัก ได้แก่ ระดับการศึกษา และรายได้ และปัจจัยการสนับสนุน ทางสังคม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาในครั้งนี้ คือ ผู้ดูแลหลักที่เป็น บิดา มารดา ปู่ ย่า ตา ยาย ที่มีความสัมพันธ์ทางสายเลือด กับเด็กวัยก่อนเรียน ทำหน้าที่ดูแลเด็กขณะอยู่ที่บ้านใน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ดูแลหลักที่เป็นบิดา มารดา ปู่ ย่า ตา ยาย ที่มีความสัมพันธ์ทางสายเลือดกับเด็ก วัยก่อนเรียนอายุ 3-5 ปี ที่ทำหน้าที่ดูแลเด็กที่บ้าน โดยเด็กเข้ารับบริการที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขนาดใหญ่ ในจังหวัดนครพนม จำนวน 4 แห่ง คัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดย 1) สุ่มเลือกอำเภอในจังหวัดนครพนม ด้วยวิธีการสุ่ม อย่างง่าย จำนวน 2 อำเภอ จากทั้งหมด 12 อำเภอ 2) เลือกขนาดของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แบบเฉพาะเจาะจง

คือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขนาดใหญ่ โดยเลือกศูนย์พัฒนาเด็กขนาดใหญ่ทั้งหมดในอำเภอที่สุ่มได้ จำนวน 4 แห่ง 3) แบ่งสัดส่วนจำนวนกลุ่มตัวอย่างในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขนาดใหญ่ทั้ง 4 แห่ง 4) คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง ตามคุณสมบัติที่กำหนดไว้ คือ เป็นผู้ดูแลหลักที่มีอายุ 18-60 ปี เป็นผู้ที่สามารถสื่อสาร พูด ฟัง อ่าน และเขียนภาษาไทยได้ ยินดีเข้าร่วมโครงการวิจัย และมีระยะเวลาในการดูแลเด็กในขณะที่อยู่บ้านมาแล้วอย่างน้อย 6 เดือน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการเปิดตารางประมาณค่ากลุ่มตัวอย่างตามอำนาจการวิเคราะห์ทางสถิติ (power analysis) กำหนดค่าความเชื่อมั่นที่ระดับนัยสำคัญที่ .05 อำนาจการทดสอบที่ .80 และการประมาณค่าความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ .30 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 85 ราย (Polit, 2010)

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กวัยก่อนเรียน ประกอบด้วย เพศ และอายุ และแบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ดูแลหลัก ประกอบด้วย เพศ อายุ ความสัมพันธ์กับเด็ก ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ความเพียงพอของรายได้ ระยะเวลาในการดูแลเด็ก การได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ การเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ และการได้รับการช่วยเหลือสนับสนุนในการดูแลเด็ก

2. แบบสอบถามการรับรู้ของผู้ดูแลเกี่ยวกับการได้รับการช่วยเหลือสนับสนุนทางสังคม ใน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านอารมณ์ และด้านข้อมูลข่าวสาร ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม มีข้อคำถามทั้งหมด จำนวน 16 ข้อ ประกอบด้วย การสนับสนุนด้านอารมณ์ จำนวน 9 ข้อ ด้านข้อมูลข่าวสาร จำนวน 7 ข้อ ลักษณะคำตอบของข้อคำถามแต่ละข้อเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ จาก 1 - 4 แบ่งระดับการรับรู้ของผู้ดูแลในการได้รับการช่วยเหลือสนับสนุนทางสังคมโดยรวมและรายด้าน ออกเป็น 3 ระดับ ตามอันตรภาคชั้น คือ ระดับน้อย ปานกลาง และมาก

3. แบบสอบถามการปฏิบัติของผู้ดูแลหลักในการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัย 3-5 ปี ของ Sarakorn et al. (2020) สร้างขึ้นจากแนวคิดการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัย 3-5 ปี ของกรมสุขภาพจิต (Department of Mental Health, 2016) และจาก การทบทวนวรรณกรรม มีข้อคำถามทั้งหมด 41 ข้อ ประกอบด้วย การส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ด้านดี จำนวน 17 ข้อ ด้านเก่ง จำนวน 15 ข้อ และด้านสุข จำนวน 9 ข้อ ลักษณะคำตอบเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ จาก 1 - 4 แบ่งระดับการปฏิบัติของผู้ดูแลหลักโดยรวมและรายด้าน ออกเป็น 3 ระดับ ตามอันตรภาคชั้น คือ ระดับน้อย ปานกลาง และมาก

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (validity)

แบบสอบถามการรับรู้ของผู้ดูแลเกี่ยวกับการได้รับการช่วยเหลือสนับสนุนทางสังคม ได้รับการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 6 ท่าน ได้หาดัชนีความตรงตามเนื้อหา เท่ากับ 0.94 ส่วนแบบสอบถามการปฏิบัติของผู้ดูแลหลักในการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัย 3-5 ปี ไม่ได้ทำการดัดแปลงแก้ไขเนื้อหาใดๆ จึงไม่ได้ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา

การตรวจหาค่าความเชื่อมั่น (reliability)

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามการรับรู้ของผู้ดูแลเกี่ยวกับการได้รับการช่วยเหลือสนับสนุนทางสังคม และแบบสอบถามการปฏิบัติของผู้ดูแลหลักในการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัย 3-5 ปี นำไปทดสอบกับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 ราย และวัดค่าความเชื่อมั่นโดยคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.88 และ 0.87 ตามลำดับ ซึ่งเป็นค่าที่ยอมรับได้

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยนำหนังสือพิทักษ์สิทธิของการรับรองต่อคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย ตามเอกสารรับรองเลขที่ 186/2017 และเอกสารขออนุญาตทำการวิจัยและเก็บข้อมูล เสนอต่อนายกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในแต่ละแห่งที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง หลังจากได้รับอนุญาตให้ดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยเข้าพบกับหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และครูผู้ดูแลในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อประสานงานในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามคุณสมบัติที่กำหนด จากนั้นเข้าพบกลุ่มตัวอย่างพร้อมชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการการวิจัย และชี้แจงให้ทราบถึงสิทธิของผู้เข้าร่วมวิจัย ในการรับ หรือปฏิเสธการเข้าร่วมการวิจัยในครั้งนี้โดยจะไม่เกิดการสูญเสียผลประโยชน์ใดๆ และไม่มีผลกระทบต่อการดูแลเด็ก จากนั้นให้กลุ่มตัวอย่างที่มีความสมัครใจลงนามในแบบฟอร์มยินยอมเข้าร่วมการวิจัย ข้อมูลทุกอย่างที่ได้จากการเก็บข้อมูลวิจัยครั้งนี้จะปกปิดเป็นความลับ ผลการวิจัยนำเสนอในภาพรวม และข้อมูลนำไปใช้ประโยชน์ทางการศึกษาเท่านั้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

หลังจากกลุ่มตัวอย่างสมัครใจลงนามในแบบฟอร์มยินยอมเข้าร่วมการวิจัยแล้ว ผู้วิจัยจึงเริ่มเก็บข้อมูล โดยการแจกแบบสอบถาม และอธิบายขั้นตอนการตอบแบบสอบถาม ซึ่งใช้เวลาในการตอบแบบสอบถามประมาณ 20-30 นาที จากนั้นผู้วิจัยรับแบบสอบถามคืน ตรวจสอบความครบถ้วน และนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กวัยก่อนเรียน ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ดูแลหลัก ข้อมูลการรับรู้ของผู้ดูแลเกี่ยวกับการได้รับการช่วยเหลือสนับสนุนทางสังคม ข้อมูลการปฏิบัติของผู้ดูแลหลักในการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัย 3-5 ปี วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ดูแลหลัก คือ ระดับการศึกษา และรายได้กับการปฏิบัติของผู้ดูแลหลักในการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์

ของเด็กวัย 3-5 ปี วิเคราะห์โดยการใช้อยู่สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบไบซีเรียล (Biserial correlation coefficient) และข้อมูลความสัมพันธ์การสนับสนุนทางสังคมกับการปฏิบัติของผู้ดูแลหลักในการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัย 3-5 ปี วิเคราะห์โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของสเปียร์แมน (Spearman rank correlation coefficient)

ผลการวิจัย

ผู้ดูแลหลักของเด็กวัยก่อนเรียน จำนวน 85 ราย ส่วนมากเป็นเพศหญิง ร้อยละ 89.40 และเป็นมารดา ร้อยละ 67.10 รองลงมาคือ ยาย ย่า ปिता และตา ร้อยละ 12.90, 9.40, 8.20 และ 2.40 ตามลำดับ ผู้ดูแลหลักมีอายุระหว่าง 36-60 ปีมากที่สุด ร้อยละ 61.20 โดยมีอายุเฉลี่ย 38.03 (SD = 9.11) มีระดับการศึกษาต่ำกว่าอุดมศึกษามากที่สุด ร้อยละ 60.00 มีอาชีพรับจ้างและอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว มากที่สุดเท่ากัน คือ ร้อยละ 25.90 ส่วนมากมีรายได้น้อยกว่า หรือเท่ากับ 25,000 บาท/เดือน ร้อยละ 76.50 และมีรายได้เพียงพอแต่ไม่เหลือเก็บ ร้อยละ 45.90 ผู้ดูแลหลักส่วนใหญ่เคยได้รับข้อมูลเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์และการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของเด็ก ร้อยละ 96.50 โดยส่วนมากได้รับข้อมูลจากบุคลากรทางสาธารณสุข เช่น แพทย์ พยาบาล นักจิตวิทยา เป็นต้น ร้อยละ 76.83 ผู้ดูแลหลักส่วนมากไม่เคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของเด็ก ร้อยละ 57.65 และผู้ดูแลหลักได้รับความช่วยเหลือในการดูแลเด็กจากคู่สมรสมากที่สุด ร้อยละ 81.20

ผู้ดูแลหลักส่วนมาก ร้อยละ 60.00 มีคะแนนการสนับสนุนทางสังคมโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 50.15 (S.D.=6.61) จากคะแนนเต็ม 64 คะแนน (range = 36-64 คะแนน) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้ดูแลหลักส่วนใหญ่ ร้อยละ 75.30 มีคะแนนการสนับสนุนด้านอารมณ์อยู่ในระดับมาก มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 30.42 (S.D.=3.75) จากคะแนนเต็ม 36 คะแนน (range = 23-36 คะแนน) และผู้ดูแลหลัก ร้อยละ 57.60 มีคะแนน

การสนับสนุนทางสังคมด้านข้อมูลข่าวสารอยู่ในระดับปานกลาง มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 19.73 (S.D.=4.36) จากคะแนนเต็ม 28 คะแนน (range = 10-28 คะแนน) ผู้ดูแลหลักมีค่าเฉลี่ยของคะแนนการปฏิบัติในการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัย 3-5 ปี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 80.00 มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.35 (S.D.=0.34) จากคะแนนเต็ม 4.00 คะแนน

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ดูแลหลักมีการปฏิบัติในการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัย 3-5 ปี มากทุกด้าน ได้แก่ ด้านดีมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.38 (S.D.=0.32) ด้านเก่งมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.22 (S.D.=0.43) และด้านสุขมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.51 (S.D.=0.42) รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการปฏิบัติของผู้ดูแลหลักในการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัย 3-5 ปี (n=85)

ข้อมูล	การปฏิบัติของผู้ดูแลหลักในการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัย 3-5 ปี			ค่าเฉลี่ย (X̄)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
	ระดับต่ำ	ระดับปานกลาง	ระดับสูง		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
โดยรวม	0 (0.00)	17 (20.00)	68 (80.00)	3.35	0.34
ด้านดี	0 (0.00)	6 (7.10)	79 (92.90)	3.38	0.32
ด้านเก่ง	0 (0.00)	30 (35.30)	55 (64.70)	3.22	0.43
ด้านสุข	0 (0.00)	12 (14.10)	73 (85.90)	3.51	0.42

ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำกับการปฏิบัติของผู้ดูแลหลักในการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัย 3-5 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .289, p < .01$) ส่วนรายได้มีความสัมพันธ์ทางบวก

ในระดับปานกลางกับการปฏิบัติของผู้ดูแลหลักในการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัย 3-5 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .463, p < .01$) รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ดูแลหลัก กับการปฏิบัติการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัยก่อนเรียนของผู้ดูแลหลัก (n=85)

ปัจจัย	การปฏิบัติการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัยก่อนเรียนของผู้ดูแลหลัก	p-value
ระดับการศึกษา	.289	.008*
รายได้	.463	.000*

* $p < .01$

การสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำกับการปฏิบัติของผู้ดูแลหลักในการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัย 3-5 ปีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .291, p < .01$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การสนับสนุนทางสังคมด้านอารมณ์มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางกับการปฏิบัติของผู้ดูแลหลัก

ในการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัย 3-5 ปีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .403, p < .01$) ส่วนการสนับสนุนทางสังคมด้านข้อมูลข่าวสารไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติของผู้ดูแลหลักในการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัย 3-5 ปี รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมโดยรวม และรายด้านกับการปฏิบัติส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัยก่อนเรียนของผู้ดูแลหลัก (n=85)

ตัวแปร	การปฏิบัติส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัยก่อนเรียนของผู้ดูแลหลัก	p-value
การสนับสนุนทางสังคมโดยรวม	.291	.007*
การสนับสนุนด้านอารมณ์	.403	.000*
การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร	.111	.311

* $p < .01$

การอภิปรายผล

การศึกษาการปฏิบัติส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัยก่อนเรียน พบว่า ผู้ดูแลหลักส่วนใหญ่ร้อยละ 80.00 มีค่าเฉลี่ยของคะแนนการปฏิบัติในการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัย 3-5 ปีอยู่ในระดับมาก มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.35 (S.D.=0.34) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ดูแลหลักมีปฏิบัติส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ทุกด้านอยู่ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ยของคะแนนการปฏิบัติส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุขมากที่สุดเท่ากับ 3.51 (S.D.=0.42) ผลการศึกษาการปฏิบัติส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กก่อนเรียนของผู้ดูแลหลักอยู่ในระดับสูงนั้นอาจเนื่องมาจากผู้ดูแลหลักส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 89.40 โดยผู้ดูแลหลักที่เป็นเพศหญิงหรือมารดาจะปฏิบัติส่งเสริมให้เด็กรับรู้ เข้าใจ ในอารมณ์ความรู้สึกของเด็กที่กำลังเผชิญอยู่ได้มากกว่าผู้ดูแลหลักที่เป็นเพศชายหรือบิดา (Fivush, Brotman, Buckner, & Goodman, 2000) และผู้ดูแลหลักเป็นมารดาของเด็กมากถึงร้อยละ 67.10 ซึ่งเด็กที่ได้รับการดูแลจากมารดามีโอกาสที่จะ

ได้รับการปฏิบัติส่งเสริมให้มีพัฒนาการด้านต่างๆ ได้อย่างเหมาะสมมากกว่าเด็กที่ได้รับการดูแลจากบุคคลอื่น (Nanthamongkolchai, 2015) นอกจากนี้แล้วพบว่าผู้ดูแลหลักเคยได้รับข้อมูลเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์และการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กมากถึงร้อยละ 96.50 ซึ่งอาจเป็นผลเนื่องมาจากนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัย (0-5 ปี) ระยะยาว พ.ศ. 2550-2559 ที่ได้กำหนดยุทธศาสตร์การส่งเสริมบิดา มารดา และผู้ที่เกี่ยวข้อง ในการพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยการจัดบริการให้ความรู้ทักษะในการเลี้ยงดู การปลูกฝังระเบียบวินัย การให้ความรักความอบอุ่นแก่เด็ก รวมทั้งการให้สื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก จึงทำให้ผู้ดูแลหลักปฏิบัติส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัยก่อนเรียนได้สูงครอบคลุมองค์ประกอบทุกด้าน

เมื่อพิจารณาการปฏิบัติส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ในแต่ละองค์ประกอบ พบว่า ผู้ดูแลหลักมีการปฏิบัติส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์มากในทุกองค์ประกอบ และมีด้านเก่งน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับ

ด้านดีและด้านสุข ซึ่งแตกต่างกับการศึกษาของ Sara-korn et al. (2020) ที่พบว่า การปฏิบัติของผู้ดูแลหลักในการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในภาคเหนือตอนบน มีองค์ประกอบในด้านดีมีคะแนนน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับด้านเก่งและด้านสุข มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.11 คะแนน จากคะแนนเต็ม 4.00 คะแนน ซึ่งแตกต่างกับผลการศึกษารั้งนี้ที่มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.22 คะแนน จากคะแนนเต็ม 4.00 อาจเนื่องมาจากลักษณะการเลี้ยงดูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีวิธีการเลี้ยงดูเด็กวัยก่อนเรียนแบบตามใจ โดยให้เด็กเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง โดยไม่ควบคุมหรืออธิบายด้วยเหตุผล รับฟังในสิ่งที่เด็กบอกเล่าหรือให้เด็กแสดงความคิดเห็นตามความรู้สึกของตนเองเมื่อพาไปสถานที่ต่างๆ น้อย ตอบข้อซักถามของเด็กทุกครั้งที่ได้ถามน้อย และส่วนใหญ่ไม่ได้สอนให้เด็กมีความรับผิดชอบต่อน้ำที่ที่ต้องรับผิดชอบ (Siripul, Sutra, Jongudomkarn, & Sakdisthanon, 2007) ดังนั้น จึงอาจทำให้การปฏิบัติของผู้ดูแลหลักในการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัยก่อนเรียนมีคะแนนด้านเก่งน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับด้านดี และด้านสุข

ปัจจัยด้านระดับการศึกษา พบว่า ระดับการศึกษาของผู้ดูแลหลักมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำกว่าการปฏิบัติการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัยก่อนเรียนของผู้ดูแลหลัก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .289, p < .01$) อาจเนื่องมาจากผู้ดูแลหลักมีการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ร้อยละ 40.00 ซึ่งการศึกษาในระดับอุดมศึกษาเป็นการศึกษาที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาองค์ความรู้ขั้นสูง มุ่งเน้นพัฒนาคน เพื่อนำความรู้ที่ได้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง สังคม และประเทศ (Ma-Oon, 2016) โดยการศึกษาจะช่วยให้ผู้ดูแลได้รับความรู้ สามารถเข้าถึงแหล่งความรู้ในการดูแลเด็ก และพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็ก และสามารถคัดสรรตัดสินใจ และตอบสนองในสิ่งที่เอื้อประโยชน์ต่อการดูแลเด็ก และพัฒนาการของเด็กได้อย่างเหมาะสม โดยผลการศึกษาที่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Pattanapongthon and Keawkhaengkhan (2018)

พบว่า เด็กปฐมวัยที่มารดามีการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่าจะมีโอกาสมีพัฒนาการสมวัยสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่มารดาที่มีการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี และยังพบว่าบิดามารดาที่มีระดับการศึกษาสูงจะให้การชมเชย โอบกอดให้กำลังใจกับเด็ก ส่วนบิดามารดาที่มีการศึกษาต่ำจะลงโทษ และใช้ถ้อยคำที่ไม่สุภาพกับเด็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$) (Theunissen, Vogels, & Reijneveld, 2015)

ปัจจัยด้านรายได้ของครอบครัว พบว่า รายได้ของครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางกับการปฏิบัติการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัยก่อนเรียนของผู้ดูแลหลักอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .463, p < .01$) อาจเนื่องมาจากในครอบครัวที่มีรายได้มากจะสามารถจัดสรรทรัพยากรหรือสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีในการปฏิบัติส่งเสริมพัฒนาการเด็ก เช่น การให้เด็กได้เรียนในโรงเรียนที่มีคุณภาพ มีสภาพแวดล้อมบริเวณบ้านที่ดี จัดหาหนังสือ ของเล่น ได้ง่ายกว่าครอบครัวที่มีรายได้น้อย โดยผลการศึกษาที่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Gershoff et al. (2007) พบว่า รายได้มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการศึกษาของมารดาในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กอายุ 6 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .54, p < .001$)

ปัจจัยด้านการสนับสนุนทางสังคม พบว่า การสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำกว่าการปฏิบัติการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัยก่อนเรียนของผู้ดูแลหลักอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .291, p < .01$) ซึ่งการสนับสนุนทางสังคมจะช่วยให้บุคคล ได้รับความรัก ความผูกพัน ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ให้ในสิ่งที่เป็ประโยชน์ต่อกัน ทำให้เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติพฤติกรรมและคงไว้ซึ่งสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี (House, 1981; Pender, 1996) โดยจากผลการศึกษา พบว่าผู้ดูแลหลักได้รับความช่วยเหลือในการดูแลเด็กจากคู่สมรสมากที่สุดร้อยละ 81.20 โดยการสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัวมีส่วนช่วยให้ผู้ดูแลหลักปฏิบัติส่งเสริมการเลี้ยงดูเด็กในเชิงบวกได้ (Serrano-Villar, Huang, & Calzada, 2017)

ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับการศึกษาของ Sonsee, Pongjaturawit and Chaimongkol (2015) ที่พบว่าการสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติของมารดาในการปฏิบัติส่งเสริมการเล่นของเด็กวัยก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .239, p < .05$) และการศึกษาของ Thawitha, Klunklin and Urharnuay (2016) ที่พบว่าการสนับสนุนของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมส่งเสริมพัฒนาการทารกเกิดก่อนกำเนิดของผู้ดูแลหลักอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .216, p < .05$) ดังนั้น การสนับสนุนทางสังคมจะช่วยสนับสนุนให้ผู้ดูแลหลักสามารถปฏิบัติส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ให้แก่เด็กได้อย่างเหมาะสม

หากพิจารณาเป็นรายด้าน การสนับสนุนทางสังคมด้านอารมณ์มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางกับการปฏิบัติส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัยก่อนเรียนของผู้ดูแลหลักอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .403, p < .01$) แสดงให้เห็นว่าผู้ดูแลหลักที่ได้รับการสนับสนุนด้านอารมณ์จะปฏิบัติส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ให้แก่เด็กวัยก่อนเรียนได้ ซึ่งการได้รับการสนับสนุนทางด้านอารมณ์ในการเลี้ยงดูเด็กจะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการในด้านสังคมที่ดีขึ้น (Bandy, Andrews, & Moore, 2012) โดยผลการศึกษานี้สอดคล้องกับการศึกษาของ Trirapattharapon (2002) ที่แสดงว่าการสนับสนุนทางสังคมด้านอารมณ์จากญาติมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ของเด็กวัยก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .342, p < .001$)

การสนับสนุนทางสังคมด้านข้อมูลข่าวสารไม่มี ความสัมพันธ์กับการปฏิบัติส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัยก่อนเรียนของผู้ดูแลหลัก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้ดูแลหลักได้รับการสนับสนุนหนังสือ/คู่มือที่ใช้ในการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์แก่เด็กในระดับมาก เพียงร้อยละ 30.58 และ 17.56 ตามลำดับ นอกจากนี้ยัง พบว่า ผู้ดูแลหลักส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการอบรมส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ร้อยละ 58.82 ซึ่งการได้รับการสนับสนุนเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสาร

ดังกล่าวจะมีผลต่อผู้ดูแลเพราะจะทำให้มีความเข้าใจ และเห็นถึงความสำคัญในการปฏิบัติส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ให้กับเด็กเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่เหมาะสม (Tantipalachewa, 1999)

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

บุคลากรทางการพยาบาลสามารถนำผลการวิจัยไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัยก่อนเรียนในผู้ดูแลหลัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในผู้ดูแลหลักที่มีระดับการศึกษาต่ำ และมีรายได้ในครอบครัวน้อย โดยการให้ข้อมูลความรู้แก่ผู้ดูแลหลัก การให้คำปรึกษาและแนะนำเกี่ยวกับการปฏิบัติเลี้ยงดูให้เด็กวัยก่อนเรียนเป็นผู้มีความฉลาดทางอารมณ์ที่ดีและเหมาะสม และเน้นให้มีการสนับสนุนทางสังคมโดยเฉพาะด้านข้อมูลข่าวสารให้กับผู้ดูแลหลักเพื่อให้ผู้ดูแลหลักปฏิบัติส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัยก่อนเรียนได้เหมาะสมมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยอื่นๆ ที่อาจเกี่ยวข้องมีความเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัยก่อนเรียนของผู้ดูแลหลัก เช่น ปัจจัยส่วนบุคคลของเด็กวัยก่อนเรียน รวมถึงผู้ที่มิพบทบทในการส่งเสริมความรู้ในการปฏิบัติส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัยก่อนเรียนให้แก่ผู้ดูแลหลัก ได้แก่ บุคลากรสาธารณสุข และครู/ผู้ดูแลเด็ก เป็นต้น
2. ควรมีการศึกษาปัจจัยต่างๆ ที่มีอิทธิพลของการปฏิบัติส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัยก่อนเรียนของผู้ดูแลหลัก เช่น ระดับการศึกษาของผู้ดูแลหลัก รายได้ของผู้ดูแลหลัก การสนับสนุนทางสังคม เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- Bandy, T., Andrews, K. M., & Moore, K. A. (2012). *Disadvantaged families and child outcomes: The importance of emotional support for mothers*. Retrieved from https://www.childtrends.org/wp-content/uploads/2012/02/Child_Trends-2012_03_21_RB_MaternalSupport.pdf
- Denham, S. A., Zinsser, K., & Bailey, C. S. (2011). *Emotional intelligence in the first five years of life. Encyclopedia on early childhood development*. Retrieved from <http://www.child-encyclopedia.com/sites/default/files/textes-experts/en/638/emotional-intelligence-in-the-first-five-years-of-life.Pdf>
- Department of Mental Health. (2012). *Survey of intelligence quotient and emotional quotient among school children in 2011*. Nonthaburi: Ministry of Public Health. (In Thai)
- Department of Mental Health. (2014). *Manual of preschool children emotional intelligence development for parents*. Nonthaburi: Ministry of Public Health. (In Thai)
- Department of Mental Health. (2016). *Thai children surely have good IQ and outstanding EQ*. Retrieved from http://rajanukul.go.th/new/_admin/download/5-5748-1473733031.pdf. (In Thai)
- Ensor, R., & Hughes, C. (2010). With a little help from my friends: Maternal social support, via parenting, promotes willingness to share in preschoolers born to young mothers. *Infant and Child Development, 19*(2), 127-141.
- Erikson, E. (1982). *The life cycle completed*. New York: W. W. Norton & Company.
- Fivush, R., Brotman, M. A., Buckner, J. P., & Goodman, S. H. (2000). Gender differences in parent-child emotion narratives. *Sex Roles, 42*(3-4), 233-253.
- Gerber, R. J., Wilks, T., & Erdie-Lalena, C. (2010). Developmental milestones: Motor development. *Pediatrics in Review, 31*(7), 267-277.
- Gershoff, E. T., Aber, J. L., Raver, C. C., & Lennon, M. C. (2007). Income is not enough: Incorporating material hardship into models of income associations with parenting and child development. *Child Development, 78*(1), 70-95.
- House, J. S. (1981). *Work stress and social support*. Reading, Mass: Addison-Wesley.
- Ma-Oon, R. (2016). Teaching for effective learning in higher education. *Journal of Southern Technology, 9*(2), 169-176. (In Thai)
- Nanthamongkolchai, S. (2015). Family child rearing and development of preschoolers in Thailand. *Public Health Journal, 46*(3), 205-219. (In Thai).
- National Statistical Office. (2016). *Thailand multiple indicator cluster survey 2015-2016*. Retrieved from [https://www.unicef.org/thailand/media/176/file/Key%20Findings%20from%20Thailand%20Multiple%20Indicator%20Cluster%20Survey%202015-2016%20\(English\).pdf](https://www.unicef.org/thailand/media/176/file/Key%20Findings%20from%20Thailand%20Multiple%20Indicator%20Cluster%20Survey%202015-2016%20(English).pdf).

- Paladkornburi, J. & Adsuek T. (2012). *The promoting behavior for preschool children development of family child carers*. Retrieved from http://203.157.71.139/group_sr/allfile/1418893672.pdf. (In Thai)
- Pattanapongthon, J. & Keawkhaengkhan, W. (2018). *Factors effecting to child development in Thailand in 2017*. Nonthaburi: Ministry of Public Health. (In Thai)
- Pender, N. J. (1996). *Health promotion in nursing practice*. Norwalk: Appleton & Lange.
- Polit, D. F. (2010). *Statistic and data analysis for nursing research* (2nd ed.). New Jersey: Pearson duration.
- Sarakorn, J., Chotibang, J., Urhamnuy, M. (2020). Knowledge and practices of primary caregivers for promoting child's emotional intelligence in child development center. *Nursing Journal*, 47(2). 12-22. (In Thai)
- Serrano-Villar, M., Huang, K. Y., & Calzada, E. J. (2017). Social support, parenting, and social emotional development in young Mexican and Dominican American children. *Child Psychiatry & Human Development*, 48(4), 597-609.
- Siripul, P., Sutra, P., Jongudomkarn, D., & Sakdisthanon, S. (2007). *Childrearing in Esan families* (Research report). Khon Kaen: Faculty of Nursing, Khon Kaen University. (In Thai)
- Sonsee, S., Pongjaturawit, Y., & Chaimongkol, N. (2015). *Maternal behavior in promoting play for their preschool children and its related factors*. Proceedings of the 15th National and International Conference of Graduate Studies in Northern Rajabhat University (p.187-198). Nakhon Sawan: Nakhon Sawan Rajabhat University. (In Thai)
- Sriwongpanich, N. (2014). *Manual of preschool children emotional intelligence development for parents*. (2nd ed.). Bangkok: The agricultural co-operating federation of Thailand printing. (In Thai)
- Tantipalachewa, K.(1999). *Child rearing for three to five year*. Bangkok: Chotisuk Printing. (In Thai).
- Thawitha, L., Klunklin, P., Urharmnuay, M. (2016). Preterm infant development promoting behaviors among primary caregivers and related factors. *Nursing Journal*, 43(4). 12-22. (In Thai)
- Theunissen, M. H., Vogels, A. G., & Reijneveld, S. A. (2015). Punishment and reward in parental discipline for children aged 5 to 6 Years: Prevalence and groups at risk. *Academic Pediatrics*, 15(1), 96-102.
- Trirapattharapon, N. (2002). *The psychological factors as the predictors of mother's behaviors in promoting emotional development of preschool children in Banpong, Ratchaburi Province*. (Master of Art Thesis), Community Psychology. Silpakorn University. (In Thai)
- Unicef & Thailand National Statistical. (2016). *Thailand survey on the situation of children and women (2515-2516)*. Retrieved from https://www.unicef.org/thailand/Eng/Thailand_MICS_Full_Report_Eng.pdf

Yue, A., Li, S., Shi, M., Shi, Y., Luo, R., Kenny, K., & Rozelle, S. (2016). *Parental behavior and social-emotional development among infants in rural Shaanxi Province, China*. Retrieved from https://reap.fsi.stanford.edu/sites/default/files/parental_behavior_and_social_emotional_development_full.pdf